

ak zou daardoor
ze Vaders be-
den een ware Kerk
en dat elke
de hier genoemde
Kerk voortont,
Kerk zou te be-
de bedoeling van
et gravamen van
zen. Want de
n Kerk nog niet
te zijn, ook al
mistanden en
heeft de Apostel
tegen allerlei
ente van Corinthe
gt hij niet over
rament van het
de instelling van
en hoe liet ook
schen over; maar
de Apostel deze
Kerk verklaard
nad gegeven zich
scheiden en een

an zelf, dat dit
niet onbekend
niet zijn voort-
niet daarmede te
lichtvaardige af-
hoe zouden ze
st het tegendeel
esius heeft in zijn
n ook tegen deze
maarschuw. Het
er onder de ware
wordt dan eene
is en in alle op-
zij behoort te
af hebben de
st onder de pa-
suiverder is dan
geoordeeld, dat
er aan de ware
zekere ruimheid
een mensch niet
te zijn, ook al
al licht hij aan
ymboli p. 420).
aan te toonen,
t, volkomen juist
meerdere vaders
toen een nieuwe
maar van meet
standpunt inge-

lezingen.

veel stemmen zik
? Dat een stem-
gang bevatten dan
gerstelde candi-
den namen op
candidaten door
d, spreekt van
een stembriefje,
het halve deel,
het dubbelgetal
ageld en rekent
ver bestaat dan
ver, of op zulk
n namen mogen
atures zijn, dan
op straffe dat
eldig worden ver-
andingen in te
Er zijn sommige
te meenen, en
ingevulde stem-
len. De reden, is
dat men, door
didaat een stem
der stemming
aat beïnvloeden
diden gekozen
mijn stembriefje
nval, dan krijgt
teer waarde dan
ad uitgebracht,
men de andere
maar omdat men
waardoor men
rsprong wil ver-
te keuren. Maar
Kerkeraad daar-
lees stembriefjes
Met dit ongeldig
moet de Kerke-
nichtig zijn, en
geschiedt, zou
uor onwetig
te moeilijkheden
en voortkomen.
n stembriefjes
t willekeur ge-
t wanneer hier-
stond, En die
er. Er bestaat
mduang. Wat
meer de Kerke-
on uit een
oen, de gemeen-
voor elke vaca-
tjezen, op straffe
n stemrecht ver-
is de Staat eischt
ieke verkiezing
dat het maar
rklard. Boven-
al in grotere
ditenlijst soms
t, ook praktisch
r de gemeente-
dele kandidaten
n. Zou de Ker-
len, dat de ge-
sture een candi-
an zou daar-an
et grootste deel
verkiezing geen
en onmogelijken
wel dat zij op
n invullen, waar-
zing alle rede-

lijke waarde onthreken zou. De Kerkeraad behoort daarom de gemeentelieden vrij te laten, op elk stembriefje zoveel namen in te vullen als zij zelf goed vinden. We leven in een vrij land en in een vrije Kerk. Wordt van die vrijheid door sommigen misbruik gemaakt, dan moet de Kerkeraad naar andere maatregelen uitzien om dat misbruik te keeren. Maar alle niet geheele ingevulde stembriefjes voor ongeldig te verklaren, zou onrecht wezen. En misbruik van die vrijheid door het doen van onrecht te willen keeren, is nooit geoorloofd.

Derelidde vrijheid moet de Kerkeraad natuurlijk ook aan de gemeentelieden gunnen bij de aanbeveling van kandidaten, die op de grootslijst zullen geplaatst worden. Zelfs kan die vrijheid nog groter zijn dan bij de verkiezing. De eisch, door sommige Kerkeraaden gesteld, dat ook zulk een aanbeveling precies zoveel namen moet bevatten als er vacatures zijn, en dat wanneer er minder of meer namen op staan, zulk een aanbevelingsbriefje daarom 'ongeldig' zou wezen, is onjuist. Voor eerst is de gedachte, alsof men zulk een aanbevelingsbriefje bij wijze van straf 'ongeldig' zou kunnen verklaren, een ongerijmdheid. Ongeldig kan men alleen een stembriefje verklaren, maar een aanbeveling niet. Ieder gemeentelid is dan ook volkomen vrij om aan den Kerkeraad zoo weinig of zoveel personen aan te bevelen als hij zelf wil. Zelfs mag hij er meer aanbevelen dan er vacatures zijn. Waarom niet? Het aanbevelen is alleen de aandacht vestigen van den Kerkeraad op geschikte personen, en wanneer ik een ruime keuze heb, waarom zou ik dan den Kerkeraad niet op die vele personen mogen wijzen? Alleen wanneer zulk een aanbevelingsbriefje niet onder teekend is, of daarop namen van personen voorkomen die niet voor het ambt kunnen gekozen worden, verliest zulk een aanbevelingsbriefje vanzelf alle waarde en kan de Kerkeraad het ter zijde leggen. Maar overigens late men de gemeentelieden zoveel mogelijk in dit opzicht vrij. Alle rigoristische en vexatoire bepalingen stuiten ons vrijheidsminnend volk tegen de borst.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen van R. B. te Baarn f 2.50; van den heer R. Derksen te Zeist van N. N. te Rotterdam f 5; van N. N. te Rotterdam f 2.50.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leerstafel.

1. SCHILD EN PUL, onder Redactie van Dr. F. W. GROSHUIS, Dr. J. C. de Moor en Dr. B. WIELAND. Aflevering I. Uitgave van J. H. Kok Kampen.

Nietgeveende de stijging der papieren, tengevolge van de tijdsomstandigheden, weer 'n tijdschrift.

Bij al de boeken en periodieken, die de heer Kok, in werkelij van de duarte der levensmiddelen, veroorzaakt door den wereldkrijg, almar-door op de boekmarkt werpt, nog 'n worp.

'n Durf om eerbied voor te hebben.

Dan, met deze zijn jongste publicatie, in dezen tijd, wekt de mercantiele durf van den Kampenover niet alleen eerbied, maar de christelijke zin, welken hij er in betoont, ook hartelijke sympathie.

'Schuld en Pijl'. De titel is sprekkend en daarbij passend voor onze dagen van strijd.

Men voelt al terstond waar het om gaat. Men proeft er het defensief en offensief uit. En dat verweer en die aanval gaat nu niet, als in den wereldkrijg onze dagen, om enkel economische belangen, maar om wat ons christenen veel nader aan het hart ligt, althans behoort te liggen.

SCHILD EN PUL, toch, zoo vertelt de heer J. H. KOK, op de achterzijde van den omslag dezer periodiek, — de brochurereeks *Schild en Pijl*, bedoelt het verdedigen der in de H. Schrift geproclameerde waarheid, en de bestrijding van de vijanden der Christelijke wereld- en levensbeschouwing, voornamelijk door eene behandeling van actuele vraagstukken in bevattelijke vorm.

Hij vertelt er ook bij: 'Elke jaargang bevat 10 afleveringen, elk ter grootte van twee vel druka'.

De Redactie zelf had het niet duidelijker kunnen zeggen en zij deed dan ook zeer verstandig met zonder vertoef van wal te steken.

Zij doet dit met een verhandeling van Onz. Dr. F. W. GROSHUIS, hoogleraar aan de V. U. te Amsterdam.

Wie ouzer weet niet, dat de *Auctoritas Scripturae*, het gezag der Heilige Schrift als het Woord van God, ook in onze dagen en dat niet alleen door vijanden der Christelijke wereld- en levensbeschouwing, maar ook door velen onder de Christenen, op allerlei wijze wordt aangevochten?

En toch is het gezag der Schrift het fundament, niet slechts van de christelijke wereld- en levensbeschouwing, maar ook van het Christelijk Geloof, en het, door aanvochten van dat gezag, dat fundament al meer ontbreken, loopt dan ook uit, indien het niet wordt gestuit, op een breken zoo met die wereld- en levensbeschouwing als met een ontrinken aan het Christelijk Geloof.

Het was dan ook een voortreffelijk denkbeeld der Redactie, met een voor *SCHILD EN PUL* zoo grondigend artikel over een zoo actueel onderwerp als dit, haar periodiek te openen. En, een studie over 'Schriftgezag' kan zeker aan niemand uit haar kring beter worden betoetwoord dan aan onzen Dr. GROSHUIS die niet slechts als Gereformerd christen vast staat in het geloof aan de Schrift als Gods Woord, maar ook als Gereformerd Theoloog, door zijn speciale studie, volkomen vertrouwd is met de geschiedenis, ook met de *historische contexten* van verweer en aanval ten opzichte van het Schriftgezag.

Van deze hem toebetrouwe taak heeft GROSHUIS zich minnend gekweten.

Zeker, niet al de bewaaren tegen het Schriftgezag ingehakt en niet al wat tot zijn verdediging kan aangevoerd, konden in een brochure als deze, van nog geen 29 bladzijden, worden besproken. De geleerde schrijver erkent dit zelf overvloedig aan het slot van zijn verhandeling.

Maar ik ben het, na lezing van het geheel, goed met hem eens wanneer hij in dat slot ook schrijft: 'We vertrouwen echter zoveel te hebben gegeven, dat de voornaamste soorten van argumenten

voet en tegen, er in aan de orde zijn gesteld'. Ik mag er aan toevoegen, dat hij dit gedaan heeft op een wijze, die met name de jongeren onder ons, welke dat het meest noodig hebben, in hun overtuiging van het Goddelijk gezag der Schrift zal kunnen bevestigen. Daarbij komt, dat de geleerde schrijver allermint eischt, dat men hem zal gelooven om zijn tegenswil, maar dat hij met de studie, die hij hier biedt, ieder, die voor zich zelf overweegt, den wegwijzend om in bepaalde gevallen verder te komen, dat overwegen en vinden nog vergemakkelijkt heeft. Als vakman geheel op de hoogte toch van de rijke literatuur over zijn onderwerp, ook wat de nieuwere en nieuwste betreft, heeft hij die literatuur bij zijn studie gebruikt en haar daarmee gedocumenteerd, maar ook het voornaamste daarruit in AANTEKENINGEN, die hij er achter voegde, vermeld; aldus ook niet-vakmensen tot zelfstudie hulp biedend.

Op grond van mijn kennismaking met deze haar eerste Aflevering en van de bedoeling, die bij haar Redactie voorzit, is het mij een vanzelfheid om de nieuwe periodiek *SCHILD EN PUL* de aandacht onzer lezers te vestigen en haar in hun belangstelling aan te bevelen.

2. ONS AANBOD. 1e Serie. No. 5. CHRISTIAN SCIENCE, door Dr. G. R. KUYPER. Zuphen — J. B. van den Brink & Co.

Van deze andere brochurereeks, die de Christenen van wapentijl wil voorzien ter bestrijding van allerlei min of meer bedenkelijke bewegingen onder dagen op godsdienstig en ander gebied, verschijnt thans met 'bekwamen spoed' een brochure, waarin Dr. G. R. KUYPER, predikant in de Gereformeerde Kerk van Alblasersdam, de secte der *CHRISTIAN SCIENCE*, of letterlijk vertaald der 'Christelijke wetenschap' beschrijft en bestrijdt.

Men late zich door dien naam niet misleiden. Hij toch heeft niets te maken met wat men, ook onder ons, christelijke, in tegenstelling met on-christelijke wetenschap noemt. De eenige overeenkomst tusschen 'Christian Science' en wat men gewoonlijk 'Christelijke wetenschap' noemt is, dat in beide het 'denken' 'n voornaam factor is.

In zijn voorwoord zegt Dr. KUYPER dan ook terecht, dat de naam 'Gebedgenese', waarmee men de leden dezer nieuwe secte aanduidt, onjuist is. Want, zoo schrijft hij, in de *Christian Science* vindt men geen eigenlijke 'gebeden' of 'gebed', maar veel meer 'genezing door denken'.

Daarom is dan ook de benaming 'Gebedgenese' voor de leden dezer Sekte, al even misleidend als de naam 'Christelijke wetenschap' voor de secte zelf.

En in zijn brochure toont hij dat met de stukken aan.

Deze nieuwe beweging, die in Amerika ontstond, droog ook ten aanzien door en wel in AMSTERDAM, ARNHEM en DEN HAAG. In Den Haag houden de SCIENTISTEN, voor het meereendeel vrouwen, er een publieke leersaal en een kerkzaal op na, in welke laatste op Zondagmorgen en Zondagavond een Hollandsche en Engelsche dienst wordt gehouden. De beweging, reeds 40 jaar oud, dankt haar ontstaan aan een vrouw, aan de, voor nu acht jaren gestorvene, Amerikaanse MARY BAKER.

Van haar leven en ook van haar boek 'Wetenschap en gezondheid met sleutel tot de Schrift', geeft de Schrijver der brochure een overzicht. In dat boek vindt men de leer der Scientisten, waartoe o.m. behoort, dat ziekte, armoede en ellende maar schijn is, even als de stof, roude en dood maar een waan zijn. Wie zich maar geheel aan 'Christian Science' overgeeft en zich ten volle van haar leer laat doordringen, herkent dien schijn en bevrijdt zich van dien waan; komt van dit 'verkeerde licht', eigen aan den 'stoffelijke geest' van den mensch, terug.

Wie van de geschiedenis van het menschelijk denken zoo in ons werelddeel als in het Oosten ook maar iets weet, zegt terstond: 'van dit alles heb ik wel eens meer gehoord'.

Voor hem mist heel deze leer van 'schijn' en 'waan' dan ook al de beknoetheid van het nieuwe.

'In Christen, die echter goed staat in zijn Schriftgeleef en dus weet, dat de ZONNE 'vriendschap tegen God' is, weet wel anders. En 'n Gereformeerde Christen, die goed staat in zijn Kerkgeleef, weet wel, dat deze 'vriendschap tegen God', niet is een 'zelfslandigheid', maar toch ook meer dan een 'bloote ontkenning', omdat zij is, een 'doorwerkend geniet' van wat hij voor God behoort te zijn.

Voor ons christenen zijn daarom ellende, ziekten en dood evenmin een 'schijn', als de zonde zelf, waarmee zij saamhangen, een 'waan' is.

Maar wie onder ons, eerst van zijn Kerkgeleef vervreemd raakte en dan straks aan zijn Schriftgeleef ontrook, en dan toch naar 'het hoogere' zoekt, kan onder de bekering ook van de 'CHRISTIAN SCIENCE' komen, te meer wij deze secte met haar schijn van Christelikeit, zulke 'verwarde zielen' zoo gemakkelijk in den waan brengt, dat zij christelijk is.

Het is dan ook niet te sterk, wanneer Dr. KUYPER zijn brochure eindigt met een verwijzing naar 1 Johannes 4:1.

G.

Officiële Berichten.

Aan de Kerkeraaden der Gereformeerde Kerken in Nederland.

I. S.

De classis 's Gravenhage, door de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, gehouden te Rotterdam, wederom aangewezen tot het uitschrijven van een budlad, oordeelde in haar vergadering van den 12den Februari, dat er tal van redenen zijn die het houden van een budlad door al onze Gereformeerde kerken ten zeerste weeten.

De gemeente des Heeren staat uchielooz tegenover de lange weeten van dezen tijd. Zij kan geen olie druppelen in de diepe wonden, die thans der menschelede gelagen worden. Zij staat van verre en weent bij den gruwel der verwoesting, die de volkeren teistert.

Maar zij vermag door genade hart en hand op te heffen tot den Almachtige in den hemel. En dit is haar dure roeping.

Reeds drie en een half jaar woedt deze krijg. Met al de ontastende gevolgen en aan verbonden. De verschrikkingen namen al toe. Miljoenen kostbare menschelede werden opgeofferd. En landen en volken worden door den immer stijgenden nood bedreigd met ondergang. De lasten worden ondragelijk. En wel dringt van schier alle zijden het geroep om vrede op, doch slechts aan éne zijde, het Oosterfront, heeft het geroep gevonden. De oorlogswaanzin spant hoofden en harten van schier alle heerschers op den laatste strijd, die de overwinning zal brengen. Wel een ontastende worsteling dreigt dit te worden! En zelfs de verschijning

van het avarie paard schijnt niet tot stilstaan op deren tamenvoln weg te dwingen. Tegelijk wordt in alle landen voorbereid een andere krijg, die allen band van volkgemeenschap losmaakt, de burgers van éenselfde natie elkanter ten bloede toe bekampen doet, de tronen doet wankelen en de weeten over de volken vernietigt. En geen der volken vernoot zich den naam van God. Maar ongerechtigheid en onreinheid, zonden zonder tal stijgen alom op ten hemel.

Wat blijft er over voor hem, die hiden hebben geleerd, dan het enparig, ootmoedig, afhankelijk, aanhoudend gebed, dat God in ootmoed mededogen de ellende der menschen aanziet, de genade der bekeering en verootmoediging schenkt, tot schuldbejdenis druge en een uitkomst beschikt, die Hem verheerlijkt in de opheffing der oordeelen die op aarde zijn.

Dringt ook de toestand van ons eigen land hier niet toe? Niet naar waarde kan de goedheid Gods geroemd, dat land en volk nog be waard bleef voor de verschrikkingen van dezen heillooren krijg, die intusschen, en bij den voort duurt al meer, als een erigende oewerwoik zijn zwarte schaduw over ons werpt. Onze jonge mannen en zonen blijven gemobiliseerd. De toestand van ons kleine land, dat ingeklemd tusschen de groote oorlogsvetende mogendheden, in steeds meer gespannen moeilijkheden en zorgen verkeert, wekt niet geringe vrees voor de naaste toekomst. Het gevaar van den hongre komt al dichter bij, terwijl de werkloosheid toeneemt. Dreigt hierdoor niet al meer de geest der revolutie, vooral in onze groote steden, haked naar het moment om rich baan te kunnen breken?

En smartelijk bij dit alles is wel bovenal, dat er bij degenen, die den Heere belijden, zoo weinig besef is van den geestelijken nood, weinig droefheid naar God kenbaar voor de rechte verootmoediging voor Zijne heilig aangezicht slecht spaarzaam wordt gevonden.

Heeft dan de gemeente des Heeren zich niet te vereenigen in vurig smeegebed tot God, wetende dat genadige opheffing der oordeelen alleen te wachten is in den weg der verootmoediging voor Hem?

De Classis 's Gravenhage van Gereformeerde Kerken noodigt u daartoe met sterken drang uit, op Woensdag 17 Februari a.s. in uw beveluizen den Heere aan te loopen, of het Hem behagen mocht uitkomst te beschikken in den geestelijken en tijdelijken nood, die ons samenhangt voor Zijn troon.

De Geest der genade en der geliden zij in ons midden en de God en Vader van onzen Heere Jesus Christus verhoore om ons Naams wil ons naar de veelheid Zijner ontfermingen.

Namens de Classis voornoemd,

L. M. WYNA, Preses.

Dr. J. THUN, Assessor.

K. K. THOOST, Scriba.

's Gravenhage, 14 Februari 1918.

Kort verslag van de classis Brielle, 6 Februari 1918.

1. De Van Velzen opent de vergadering, laat zingen Ps. 84: 3, leest Ps. 125 en gaat voor in gebed.

2. Alle kerken zijn westig vertegenwoordigd. De van L. rond-bericht van verandering.

3. In het Moederen samen zitting: de Van Velzen als preses; de Verly als scriba en de Dekker als assessor.

4. De notulen worden gelezen en overvanderd vastgesteld.

5. Ingekomen stukken. a. Van de classis Haastien betreffende afsteking van ds. H. te Y. Met diep leed weeten wordt hiervan nota genomen. b. Van de Zendingssuperintenden onder de Joden.

6. De Dekker rapporteert over kerkvisiteatie te Zwartewaal, Tine en Hellevoetsluis.

7. Naar aanleiding van het verzoek van de kerk van Zw. besluit de classis met 2 stemmen tegen, om genoemde kerk met f 200 per jaar te steunen uit de kas van art. 11. Bij vacature houdt deze steun op.

8. Instructie van Den Bommel: 'De kerk van D. B. vraagt ten Zeu uale den heer G. A. de Vries van Rotterdam toe te laten in de classis Brielle, om op te treden tot 't spreken van een suchtelijk woord'. Daar er zich geen nieuwe lichtpunten hebben voorgedaan, waarop een vorig maal niet kon geteld, besluit de classis met meerderheid van stemmen het genomen besluit te moeten handhaven.

9. De classis besluit de Evangelisatiecommissie op te dragen om voort te gaan met haar plannen in betrekking tot 't wachten van een gebouw aan het Goercesche Hoofd.

10. Regeling der vacaturebeurten, inuning der quora, rondvraag art. 41 K.O.

11. Volgende vergadering op den 10n Woensdag in Mei.

12. Lezing van de korte notulen.

13. De preses sluit de vergadering. De Dekker gaat in dankzegging voor.

Op last der classis,

G. VERLY, a. t. scriba.

Hellevoetsluis, 7 Febr. '18.

Buitenland.

Deutschesland. Actie voor de 'Confessionalschool' school en voor staatsbemoeijing in zake de Inw. Zending.

Toen, na den oorlog van 1870, er tot tweemaal toe een aanslag gepleegd was op het leven van Keizer Wilhelm I, heeft de Rijkskanselier Von Bismarck zijn binnenlandsche politiek, voorzooever deze de school betrof, gestijnd.

Erst werd er geijverd voor de 'Simultanschool', ongeveer gelijkstaand met onze e.g. neutrale school, daarna werd de 'Confessionalschool' ingevoerd. Wilhelm I had, toen een deputatie van Beijlins hem was komen gelukwenschen, dat hij ook aan den tweeden aanslag op zijn leven ontkomen was, o.a. gezegd, dat er voor georgd moest worden, dat de godsdienst niet voor het volk verloren ging. Deze belofte zocht hij in overeenstemming met den Rijkskanselier te vervullen, door in plaats van neutraal, christelijk onderwijs op de scholen te laten geven.

En nu zijn wij 45 jaar verder. Het Deutsche volk is in een toestand geraakt gelijk nooit te voren. Het heeft bijna de geheele wereld tegen zich en moet alle krachten inspannen om zich daartegen te verweren. En dan de inwendige vijanden, die 'geen God en geen Meester' roepen! In zulk een tijd wordt er oimwee propaganda gemaakt voor de 'Confessionalschool' en 'Religieuze school'. In de *Reichshode* wordt dezer dagen geschreven: 'De Roomsche aartsbisschoppen en bisschoppen hebben een herderlijk schrijven de wereld ingeroepen, waarin krachtig gepleit wordt voor de 'Confessionale'

school, waarin zelfs de eisch gesteld wordt dat Roomsche professoren aan de Universiteiten zullen benoemd worden. In no. 52 van de *Deutsche Lehrerschaft* wordt een toespraak van den Keutschen Aartsbischop, kardinaal von Hartmann, afgedrukt, waarin eveneens met de meeste beslistheid gewezen wordt op de noodzakelijkheid der confessionale school. De toespraak werd gehouden in de algemeene vergadering van het Malteser genootschap voor Rijnland en Westfalen. Zoo treedt het Katholische wel toegerust in den strijd dien de voorstanders der godsdienstloze school reeds gedurende den oorlog weder gepropt hebben. Waar blijven de besturen der Evangelische Kerken? Zullen zij zich ook laten hooren? Of zullen zij dit doen, wanneer het veld verwoest is, zodat er niets meer te redden valt?

Zoo wordt dan de Confessionale school in Duitschland bedreigd. Maar daarbij worden er ook aanslagen gedaan op de vrijheid van beweging van den arbeid der inwendige zending. Volgens consumentenberichten heeft het congres voor armenverzorging en weldadigheid te Berlin, op 27 September gehouden, gehandeld over staatsrecht over den vrijen leidschap na den oorlog. Dr. Albert Levy, voorzitter van dit congres, bepleitte de noodzakelijkheid, dat deze arbeid gesteld moest worden onder locale autoriteiten, welke goetvonden zouden zijn, de regels voor de methode en de practijk vast te stellen, en overbodige nieuwe instellingen te verhinderen. Het staatsbestuur moest daarbij vertegenwoordigd zijn, wellicht als voorzitter fungeeren. Dr. L. bepleitte een rijkscommissie met een commissie van der zake kundigen.

Het spreekt van zelf, dat de Evangelischen met hun vijfvertakte werken voor Inwendige Zending het meest zouden belemmerd worden, wanneer de gedachten van Dr. Levy verwezenlijkt werden. Rome, met zijn 'Kerkelijke' inrichtingen, zou niet zoo getroffen worden. De voorstellen van Levy hebben ten doel den Evangelischen leidschap neutral te maken. De *Evangelische Zeitung* zegt daarom: 'Wij roepen van te voren: de handen thuis! Voor zulk een uitoefening van toezicht bedanken wij. Het is noodig dat wij van den beginne af op onze hoede zijn!'

Dit is juist gesien. Hoe bedrevend, dat in dagen waarin het Deutsche volk een crisis dooreleeft zoo ernstig als nooit te voren, aanslagen gedaan worden op het christelijk karakter der volkschool, en men nu ook den arbeid der Inwendige Zending zoekt te belemmeren of te verlammen.

Gemengd Nieuws.

Mormoonsche propaganda. Mormoonsche leiders gebruiken de ellende van den oorlog om propaganda te maken voor de veelwijverij. Een cigaarretachtig verschoffel is daarbij, dat voornamelijk bijbelmagazijnen van tijd tot tijd speciale uitgaven van de Heilige Schrift in het licht geven, waarin een menigte Mormoonsche leerings voorkomen tusschen het Oude en het Nieuwe Testament. Als verontschuldiging hiervoor werd aangevoerd, dat de Mormonen de boeken besteld hadden en dat zij bij het doen van zaken in het nauw werden gedreven. Maar er is heftig tegen geprotesteerd, omdat de Bijbeluitgevers niet zullen voortvaren met in één hand te vereenigen, wat de bedrieger of de bedroegene Josef Smith leerde en wat Gods Woord ons onderwijst.

Aldus lezen wij in een Engelsch blad. Denklijk werden de geraakte uitgaven in N.-Amerika in het licht gezonden.

Eene uitlating van Gladstone. In een levensbeschrijving van Catherine Marsh, dezer dagen in Engeland verschenen, komt een brief van den grooten Engelschen staatsman Gladstone voor, waarin wij het volgende ontleenen:

'Gij spreekt over de oorspronkelijke betrekking tot Christus; is het niet een groote reden tot blijdschap te bemerken, dat deze persoonlijke verhouding tot Christus, te midden van al de gevaren en verzoeking van den tijd, steeds meer de substantie der prediking van de Kerk van Engeland en daarbuiten doordringt? Een moeilijke, veel bewegende leven heeft mij steeds meer overtuigd dat de Zoon des Menschen gezetter is, en gaasten zal blijven, op zijn glorie-troon'.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XXI.

AL WEEK OP REIS.

Maar hoe aardig die gesprekken ook wezen mochten, toch begon ik al sterker te verlangen naar een andere levenswijs.

Voor het uiterlijke ontbrak het mij hier aan niets. Eten, drinken, kleeren, rust, opleiding, ik genoot van alles, maar gelijk ik vroeger reeds zei het ontbrak mij aan iemand die mij verstaan kon, met wien ik van hart tot hart kon spreken. Hadden mijnheer en mevrouw gemeend in mij een huisgenoot te vinden voor gezelligen omgang, dat was misgelepen. Telkens werd mij duidelijker dat ik nooit een gezelschapsjuffrouw naar het hart van mevrouw zou zijn. En dan wat te doen? Mijnheer zou toch niet altijd ziek blijven.

Ik begon hartelijk te verlangen naar een keer in de zaken. Van mijn verwachtingen was weinig vervuld, en van de schoonheid van Java had ik nog weinig gezien, behalve in mijn naaste omgeving, en dan natuurlijk steeds hetzelfde. Hoe zeer wenschte ik dat er uit Afrika een antwoord op mijn brief mocht komen, maar dit bleef vooreerst uit.

Te bad den Heere mij, als het zijn kon, een anderen weg te wijzen. Ik kon niet gelooven dat ik doelloos in de Oost zou zijn gekomen, om straks telvergeesteld weer heen te gaan. En ik kreeg vertrouwen dat God, die tot nu toe voor mij gestorad had, dit ook verder zou doen. Gelukkig waren waren het niet die mij kwelden. Daar zorgde mijnheer Jansens wel voor. En ik wist dat als ik maar bleef bij gaarne mij het hoog loon zou toekomen. Maar toch wilde ik liever gaan. Ik was niet op mijn plaats. Mijn levenswijs, zoals ik het mij voorstelde, was een ander, een beter dan ik hier ooit bereiken kon.

Wat ik eigenlijk moest aanvangen wist ik niet, maar ik vertrouwde, als gezegd, dat de Heere er voor zorgen zou, als mijn begrepen was naar Zijn wil. Ik kon Hem alles in vertrouwen opdragen en van harte des Zondags in de kerk meeslingen.

Opent uwen mond;
Escht van Mij vrijmoedig;
Op Mijn trouwverbond;
Al wat u ontbrekt,
Schenk ik, zoo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.

Verscheiden weken gingen voorbij, waarin mijnheer Jansens noch voor noch achterlatende. Ik deed wat ik kon door hem zorgvuldig te verplegen, en de dokter was ook meer over mij tevreden dan over den zieke.

Toen de toestand evenwel hetzelfde bleef, wat men ook deed, begreep de geneesheer een anderen weg te moeten inslaan. Verandering van lucht zou misschien verbetering aanbrengen.

Het was in elk geval te begroeven. Zoo werd dan besloten dat de zieke naar een hooger gelegen streek zou gaan om door de frische berglucht te beteren. Doch daartoe een geschikte gelegenheid te vinden was destijds op jawoeg niet zoo gemakkelijk. Mijnheer sprak er over met zijn vriend, onzen huiswaard en deze wist gelukkig raad. Hij kende namelijk van vroeger den opzichter of beheerder van een plantage dicht bij de plaats, die voor de gezondheid van dien heer Jansens het beste werd geacht. Uit naam van den laatste schreef hij ook dan aan den opzichter. Reeds na enkele dagen kwam de brief met antwoord. Ik was zoo in het vertrouwen van mijnheer, dat hij mij hem den brief liet voorlezen, met voorbijgaan van zijn vrouw. Deze was daarom niet weinig verstoord, en mij dunkt, daar was reden voor.

Om meer dan een reden zou ik mijn vrienden die belangstellen in mijn levensgeschiedenis dien brief willen laten lezen. Maar ik heb hem niet. Toch herinner ik mij er nog geuoog van om het voornaamste te kunnen weergeven. En dat is gelukkig. Want anders zouden de vrienden moeite hebben te begrijpen de dingen, die ik nog hoop te vertellen.

De plantage dan waar de opzichter woonde was een zeer ingestrekte bestuiting waar honderden inlanders op werkten. Nu woont hier, schreef de opzichter, op een half uur afstand zoo'n soort van domine, die de inlanders schijnt te willen bekeeren tot zijn christelijk geloof. Hij heeft een aardig huis, verscheiden bedienden, en al denkt hij over veel dingen anders dan ik, ik mag hem wel lijden. Hij is in elk geval een gentleman (neer) en zou u wel bevallen. Maar in zijn huis zou hij er moeilijk kunnen ontvangen. Want hij heeft het zeer druk met preeken en bezoeken ook van zieken, en de zorg voor zijn huishouden berust geheel bij een bejaarde bloedverwante, die onmogelijk meer op zich kon nemen.

Maar toch weet ik raad voor u. Hij heeft niet alleen bij zijn huis een aardig houten kerkje gebouwd, maar op een afstand van een half uur heel dicht bij onze plantage is ook door hem een schoolje getimmerd waar de kinderen, meestal van onze werkheden, dagelijks worden onderwezen door een onderwijzer uit Europa, ook in den christelijken godsdienst. Schoon ik het laatste minder noodig acht, toch is die school voor ons van groot nut, al was het maar om de kinderen wat te beschaven en te ontwikkelen.

Nu is echter de schoolmeester voor een paar maanden afwezig. Hij moet reeds lang op reis en heeft daarvoor den meest geschikten tijd gekozen. Wilt u nu tijdelijk zijn woning betrekken dan weet ik dat hij er niet tegen heeft. Zoo iets gebeurt hier wel meer, want de plek is zeer gunstig gelegen en heel goed. Dat de school daar staat en niet bij de kerk is om den kinderen een paar lange wandelingen elken dag uit te wisselen.

De brief bevatte voorts nog allerlei aanwijzingen over de reis, de kosten van het wonen enz.

De heer Jansens had aandachtig geluisterd toen ik den brief voorlas. Daarna vouwde hij hem dicht en zei droogjes:

'Ik schijn telkens in gezelschap van een of anderen vrouwe te moeten belanden. Want zoo iemand is toch zeker de man, vde soort van domine', waarover de opzichter schrijft, en de schoolmeester zal wel ook van een soort zijn daar ik niet van houd. Neem me niet kwalijk, juffrouw, dat ik zoo spreuk: U weet wel dat doelt niet op u. Met den prijs is hij wezenlijk heel schappelijk, al is het jammer dat men voor alles zelf zorgen moet. Maar met geld en goede woorden krijgt men overal veel gedaan'.

Dat was ik volkomen met mijnheer eens, en daar ik geloofde dat de hooge lichte hem goed zou doen, en ik zelf ook wel gaarne iets nieuws zag, kon ik niet anders dan gunstig over 't voorstel oordeelen. Daarbij kwam nog iets: Mijnheer wist eigenlijk niet best wat man die soort van domine was, maar ik des te beter. Het was, dat begreep ik dadelijk, een sendeling uit Nederland gekom-n om den Javanen het Evangelie te brengen. Ongetwijfeld zou ik hem of den schoolmeester meermalen ontmoeten en zoo het gezelschap genieen van menschen, die niet maar